O JĘZYKU

Źródła anglojęzyczne w polskiej pracy

Jak cytować, tłumaczyć i opisywać angielskie książki, artykuły i strony

Igor Zadrużyński

Opublikowano 21 listopada 2026

STRESZCZENIE

Jak w polskiej pracy zaliczeniowej, dyplomowej albo w artykule korzystać z książek, artykułów i stron po angielsku? Cytować w oryginale czy tłumaczyć? Jak zaznaczyć własny przekład, co zrobić z angielskim cudzysłowem i czy w polskim przypisie pisać „In:", „ed." i „et al."? W tym tekście przechodzę przez wszystkie te decyzje krok po kroku, z przykładami opartymi na prawdziwych publikacjach.

Wersja online

SŁOWA KLUCZOWE: O języku

SPIS TREŚCI

1. Cytować po angielsku czy po polsku? 2
2. Jak opisać angielską publikację w polskim przypisie .. 3
3. Skróty: polskie czy angielskie? 5
4. Cudzysłów i interpunkcja przy angielskim cytacie..... 5
5. A jeśli praca ma być w stylu APA albo w całości po angielsku? 6
6. Czy anglojęzyczne źródło jest bardziej wiarygodne? 6
7. Najczęstsze błędy..... 6
8. Najważniejsze w skrócie 7
9. Na koniec 7
10. Źródła i dalsza lektura 8

Kto uczy się albo uczy angielskiego, szybko zaczyna korzystać ze źródeł po angielsku: z podręczników metodyki, artykułów o przyswajaniu języka, brytyjskich gramatyk, stron uczelni i instytucji. Kłopot pojawia się w chwili, gdy trzeba je przywołać w tekście napisanym po polsku. Polskie zasady cytowania i opisu bibliograficznego (omawiam je szczegółowo w poradniku na zadruzynski.pl)

CC BY-NC 4.0 · zadruzynski.com/zrodla-anglojezyczne-w-polskiej-pracy/

obowiązują wtedy w całości, ale dochodzi kilka decyzji, których przy polskich źródłach nie ma: język cytatu, przekład, skróty, cudzysłów.

Cytować po angielsku czy po polsku?

To pierwsza i najważniejsza decyzja. Polskie prawo pozwala cytować także w tłumaczeniu: cytat ma być wierny, ale może być przekładem, pod warunkiem że podasz autora, źródło i tłumacza [1, 2]. Do wyboru są cztery drogi.

1. Opublikowany polski przekład

Jeśli książka ma polskie wydanie, a ty z niego korzystałeś, cytuj z przekładu i podaj tłumacza w przypisie. Tłumacz jest współtwórcą tekstu, który przytaczasz, więc należy do opisu tak samo jak autor [1]. Nie mieszaj wydań: jeśli czytałeś oryginał, nie przepisuj cytatu z polskiego wydania, którego nie miałeś w ręku, bo strony i sformułowania nie będą się zgadzać.

2. Cytat w oryginale

Oryginał zostawiasz wtedy, gdy liczy się samo brzmienie angielskich słów. Tak jest w pracach o języku (analizujesz konstrukcję, słownictwo, grę słów), w pracach o literaturze (analizujesz styl) i wtedy, gdy sformułowanie jest terminem, który w polskiej literaturze funkcjonuje po angielsku. Krótki angielski cytat możesz wtedy uzupełnić polskim przekładem w nawiasie albo w przypisie, z dopiskiem, czyj to przekład.

3. Własny przekład

Jeśli polskiego wydania nie ma, a czytelnik nie musi znać angielskich słów, przetłumacz fragment sam i zaznacz to: „(przekład własny)” albo „(tłum. własne)”; na tej stronie stosuję pierwszy wariant. Oryginał możesz podać w przypisie; w pracach dyplomowych bywa to wymagane, bo pozwala sprawdzić, czy przekład jest wierny. Własny przekład zawsze ujmujesz w cudzysłów i opatrujesz przypisem do oryginału: to nadal cytat, tylko w innym języku.

4. Parafraza

Przy dłuższych fragmentach zwykle najlepszym wyjściem jest parafraza po polsku. Nie musisz wtedy rozstrzygać, jak oddać każde słowo, a czytelnik dostaje to, co najważniejsze: treść. Parafraza z angielskiego wymaga tej samej uczciwości co parafraza z polskiego: własne słowa, własna budowa zdania i przypis z dokładnym miejscem [1].

Wszystkie cztery drogi widać na jednym przykładzie. Biorę zdanie z „Trzech panów w łódce” Jerome’a K. Jerome’a. Książka ukazała się w 1889 roku i jest w domenie publicznej, czyli prawa autorskie majątkowe już wygasły [3].

Ryc. 1. Cztery sposoby wprowadzenia angielskiego zdania do polskiego tekstu. Opracowanie własne na podstawie: J.K. Jerome, *Three Men in a Boat*, rozdz. XV (tekst w domenie publicznej, Project Gutenberg) [3]. Ilustracja: zadruzynski.com, CC BY-NC 4.0.

Czwarta wersja to częsta pułapka. Przetłumaczone zdanie „wygląda na własne", bo jest po polsku. Tymczasem przekład cudzego tekstu bez cudzysłowu i bez źródła to nadal przejęcie cudzej myśli i cudzego sformułowania, tylko w innym języku. Polskie prawo traktuje tłumaczenie jako opracowanie cudzego utworu, a obowiązek podania twórcy i źródła dotyczy również przekładu [1, 2].

> **Tłumacz automatyczny to nie tłumacz.** Jeśli tłumaczysz cytat z pomocą programu, sprawdź wynik zdanie po zdaniu z oryginałem i dopiero wtedy podpisz go jako przekład własny. Odpowiedzialność za wierność przekładu ponosisz ty, a programy potrafią zgubić przeczenie, pomylić podmiot albo spłaszczyć ironię, co przy cytacie zmienia jego sens.

Jak opisać angielską publikację w polskim przypisie

Ogólna zasada jest prosta: **dane o publikacji przepisujesz z publikacji, a słowa pomocnicze piszesz po polsku**. Tytuł, podtytuł, wydawcę i miejsce wydania zostawiasz tak, jak są w książce. Natomiast spójniki i skróty, które sam dodajesz (w:, red., przeł., wyd., s., t., nr, i in.), zapisujesz po polsku, bo są częścią twojego polskiego tekstu [4].

Tytuł: bez tłumaczenia i bez zmian

- **Nie tłumacz tytułu w opisie.** Czytelnik ma znaleźć książkę w katalogu, a w katalogu jest angielski tytuł. Jeśli chcesz pomóc czytelnikowi, dopisz polskie znaczenie w nawiasie kwadratowym po tytule, np. *Hedging in Scientific Research Articles* [Asekuracja w artykułach naukowych].
- **Nie zmieniaj wielkich liter na własną rękę.** Angielskie tytuły bywają pisane wielkimi literami w każdym ważnym słowie (*title case*) albo tylko w pierwszym (*sentence case*, wymagany np. w stylu APA, czyli stylu Amerykańskiego Towarzystwa Psychologicznego). Najbezpieczniej

przepisać tytuł tak, jak wygląda w publikacji, a jeśli instrukcja wymaga jednego sposobu, stosować go w całej bibliografii [5, 6].

- **Nie dodawaj polskich znaków ani polskiej odmiany do nazwisk.** Nazwisko w opisie stoi w mianowniku i w oryginalnej pisowni; w tekście głównym możesz je odmieniać według zasad polszczyzny („według Hylanda").

Wzory z prawdziwymi publikacjami

Poniżej angielskie źródła opisane w wariancie, który często spotkasz w polskich instrukcjach dla humanistyki i nauk społecznych. Przy książce podaję przypis i pozycję w bibliografii, przy pozostałych typach przypis (pierwsze przywołanie); pozycję w bibliografii tworzy się z niego tak samo jak przy polskich źródłach: nazwisko na początku, bez numeru strony.

Książka:

- R. Pears, G. Shields, *Cite Them Right: The Essential Referencing Guide*, wyd. 13, Bloomsbury Academic, London 2025, s. 38–39.
- Pears Richard, Shields Graham, *Cite Them Right: The Essential Referencing Guide*, wyd. 13, Bloomsbury Academic, London 2025.

„Wyd. 13", a nie „13th edn" czy „13th ed.": numer wydania to informacja, którą sam podajesz, więc zapisujesz ją po polsku [4].

Rozdział w pracy zbiorowej:

- M. Swain, *Communicative Competence: Some Roles of Comprehensible Input and Comprehensible Output in Its Development*, w: *Input in Second Language Acquisition*, red. S. Gass, C. Madden, Newbury House, Rowley, MA 1985, s. 235–253.

Po polsku „w:", a nie „In:", i „red.", a nie „ed." czy „eds.". Skrót stanu („MA", czyli Massachusetts) zostawiasz, bo jest częścią nazwy miejsca w książce.

Artykuł w czasopiśmie, z numerem DOI:

- S. Wineburg, S. McGrew, *Lateral Reading and the Nature of Expertise: Reading Less and Learning More When Evaluating Digital Information*, „Teachers College Record" 2019, t. 121, nr 11, s. 12, DOI: 10.1177/01614681191210110 2.

Polskie „t." (tom) i „nr" zamiast angielskich „vol." i „no.". Tytuł czasopisma, jak w polskich opisach, w cudzysłowie [7]. DOI to stały identyfikator publikacji elektronicznej.

Strona internetowa:

- Russell Group, *New principles on use of AI in education*, 04.07.2023, https://russellgroup.ac.uk/news/new-principles-on-use-of-ai-in-education/ [dostęp: 21.11.2026].

Datę zapisujesz po polsku (dzień, miesiąc, rok), a nie po brytyjsku czy amerykańsku. Zamiast angielskich formuł „Available at:", „Accessed:" albo „Retrieved from" piszesz „[dostęp: …]" [4].

Audiobook:

- S. Cain, *Quiet: The Power of Introverts in a World That Can't Stop Talking* [audiobook], czyta K. Mazur, Random House Audio, 2012.

CC BY-NC 4.0 · zadruzynski.com/zrodla-anglojezyczne-w-polskiej-pracy/

Lektor należy do opisu, bo to jego wykonanie słyszysz. Cytat wskazujesz czasem nagrania [8].

Książka z domeny publicznej w wersji elektronicznej:

- J.K. Jerome, *Three Men in a Boat (To Say Nothing of the Dog)* [e-book], Project Gutenberg, nr 308, [b.r.], rozdz. XV, https://www.gutenberg.org/ebooks/308 [dostęp: 21.11.2026].

Wydanie elektroniczne bez stałych stron wskazujesz rozdziałem [3].

Skróty: polskie czy angielskie?

W polskim tekście używasz polskich skrótów albo tradycyjnych łacińskich, które są w polskiej praktyce od dawna (ibidem, op. cit.). Angielskie skróty zostają tylko wtedy, gdy cała praca jest pisana po angielsku albo instrukcja każe stosować angielski styl bez zmian [4, 5].

Tabela 1. Angielskie elementy opisu i ich polskie odpowiedniki

Po angielsku	W polskim przypisie	Uwagi
In:	w:	przed tytułem pracy zbiorowej
ed., eds.	red.	redaktor, redaktorzy
trans., transl.	przeł., tłum.	jeden wariant w całej pracy
edn, ed. (edition)	wyd.	„wyd. 13”
vol.	t.	tom
no.	nr	bez kropki
p., pp.	s.	„s. 38–39”, z półpauzą
et al.	i in.	et al. dopuszczalne, jeśli konsekwentnie stosujesz łacinę
n.d.	b.r., b.d.	brak daty
Available at:, Accessed:, Retrieved from	[dostęp: dd.mm.rrrr]	po adresie
cited in, quoted in	cyt. za	cytowanie z drugiej ręki

Cudzysłów i interpunkcja przy angielskim cytacie

Angielski i polski zapisują cytaty inaczej. W Wielkiej Brytanii przeważają pojedyncze cudzysłowy ‘...’, a w Stanach Zjednoczonych podwójne “...”, przy czym oba mają kształt inny niż polskie „...” [9, 10, 11]. Kiedy przenosisz angielski cytat do polskiego zdania, otaczasz go **polskim** cudzysłowem, bo to element twojego tekstu.

- **Cudzysłów zewnętrzny po polsku:** Jerome pisze: „I like work: it fascinates me”.
- **Cytat w cytacie:** jeśli w angielskim fragmencie jest cudzysłów, zamień go na ostrokątny » « [12].
- **Kropka po cudzysłowie:** zdanie polskie kończy się kropką postawioną po cudzysłowie zamykającym [9]. Angielska kropka wewnątrz cytatu zostaje tylko wtedy, gdy cytujesz całe zdanie jako osobny blok.

CC BY-NC 4.0 · zadruzynski.com/zrodla-anglojezyczne-w-polskiej-pracy/

- **Pisownia oryginału zostaje.** Brytyjskie *colour* i amerykańskie *color* przepisujesz tak, jak są w źródle. Cytatu się nie „poprawia” ani nie ujednolica [1].

A jeśli praca ma być w stylu APA albo w całości po angielsku?

W psychologii, pedagogice i glottodydaktyce (nauce o nauczaniu języków obcych) bywa wymagany styl APA, system autor–data Amerykańskiego Towarzystwa Psychologicznego, obecnie w 7. wydaniu [6]. Obowiązuje wtedy kolejność elementów z APA; czy słowa pomocnicze w pracy pisanej po polsku mają zostać polskie (s., red., i in.), mówi instrukcja. Najlepiej sprawdzić to w instrukcji redakcji albo promotora: decyzja dotyczy całej pracy, a nie pojedynczych przypisów.

Inaczej jest z pracami pisanymi w całości po angielsku, np. na filologii angielskiej. Wtedy cały aparat (cytaty, odwołania, bibliografia pod tytułem *References* albo *Bibliography*) jest angielski, zgodny ze stylem wskazanym przez uczelnię [13]. Jak to wygląda w Wielkiej Brytanii, opisuję w osobnym tekście o brytyjskim *referencing*.

Czy anglojęzyczne źródło jest bardziej wiarygodne?

Nie z samego faktu, że jest po angielsku. Po angielsku ukazuje się mnóstwo badań, ale też treści reklamowych, stronniczych i zwyczajnie błędnych. Kilka zasad, które pomagają nie dać się zwieść:

- **Domena nie świadczy o jakości.** Adres z końcówką .org, .edu czy .ac.uk nie gwarantuje rzetelności. W badaniu Sama Wineburga i Sarah McGrew historycy i studenci, którzy oceniali strony po takich cechach, często dawali się zwieść; zawodowi weryfikatorzy faktów najpierw sprawdzali w innych źródłach, kto stoi za stroną [14].
- **„A study shows” to nie badanie.** Artykuł prasowy albo wpis na blogu o badaniu jest źródłem wtórnym, czyli relacją z drugiej ręki. Dotrzyj do samego badania (najlepiej po numerze DOI, stałym identyfikatorze publikacji) i cytuj je, a nie relację o nim.
- **Angielska Wikipedia to inna encyklopedia niż polska.** Hasła o tym samym temacie w różnych wersjach językowych piszą inni ludzie i mogą się różnić treścią. W obu przypadkach to punkt startu do źródeł, a nie źródło do pracy.
- **Bibliografia z czatu AI wymaga sprawdzenia.** W badaniu z 2023 roku ChatGPT w wersji 3.5 zmyślił ponad połowę pozycji bibliograficznych w przygotowanych przez siebie przeglądach literatury, a wersja 4 prawie jedną piątą [15]. Zmyślone pozycje mają prawdopodobne nazwiska, tytuły i nazwy czasopism.

Metody szybkiej oceny źródeł oraz to, co wiadomo o ich skuteczności, opisuję w poradniku na zadruzynski.pl.

Najczęstsze błędy

- **„In:”, „ed.”, „p.” w polskim przypisie.** Słowa pomocnicze po polsku: w:, red., s.
- **Mieszanie „et al.” i „i in.”** w jednej pracy. Jeden wariant, konsekwentnie.

CC BY-NC 4.0 · zadruzynski.com/zrodla-anglojezyczne-w-polskiej-pracy/

- **Przetłumaczony tytuł zamiast oryginalnego.** W opisie tytuł z publikacji, polskie znaczenie najwyżej w nawiasie kwadratowym.
- **Przekład bez dopisku.** Własne tłumaczenie trzeba oznaczyć, a opublikowane podpisać nazwiskiem tłumacza.
- **Angielskie cudzysłowy w polskim zdaniu.** Na zewnątrz cytatu polskie „…”.
- **Daty w zapisie angielskim.** W polskiej bibliografii „21.11.2026”, nie „November 21, 2026”.
- **Cytat znaleziony w sieci bez sprawdzenia w źródle.** To samo zdanie krąży w kilku wariantach, np. z dwukropkiem albo średnikiem. Przepisuj z wydania, które podajesz w przypisie.

Najważniejsze w skrócie

- **Cztery drogi:** polski przekład z nazwiskiem tłumacza, oryginał (gdy liczą się słowa), przekład własny z dopiskiem, parafraza.
- **Przekład to nadal cytat:** cudzysłów, przypis, informacja, kto tłumaczył.
- **Dane z publikacji w oryginale, słowa pomocnicze po polsku:** tytuł i wydawca po angielsku, a w:, red., wyd., t., nr, s., i in. po polsku.
- **Polski cudzysłów na zewnątrz**, oryginalna pisownia w środku.
- **APA lub praca po angielsku:** zasady według instrukcji, jednolicie w całej pracy.
- **Język źródła nie świadczy o jego jakości.** Sprawdzaj, kto za nim stoi, i docieraj do oryginału.

Na koniec

Źródło anglojęzyczne w polskiej pracy przechodzi przez dwa filtry naraz: zasady cytowania i przekład. Pierwszy chroni autora, drugi czytelnika, który ma prawo wiedzieć, czy czyta słowa autora, tłumacza czy piszącego. Jeśli te trzy głosy da się w tekście odróżnić, praca jest uczciwa, niezależnie od tego, który wariant przypisów wybrała uczelnia.

> NA LEKCJĘ: CIEKAWOSTKI DLA NAUCZYCIELA
>
> **„I like work: it fascinates me”.** Zdanie Jerome’a z rozdziału XV krąży w sieci w dwóch wersjach. Uczniowie mogą poszukać obu wariantów, a potem sprawdzić w wydaniu z Project Gutenberg, który z nich jest w tekście książki. To dobre ćwiczenie z docierania do źródła, a przy okazji z ironii: narrator „lubi pracę”, bo może na nią godzinami patrzeć.
>
> **„Et al.” to łacina.** Skrót od *et alii* („i inni”). W polskich pracach ma odpowiednik „i in.”, w angielskich bywa pisany kursywą albo prostym pismem, zależnie od stylu. Dobry punkt wyjścia do rozmowy o tym, ile łaciny przetrwało w angielskim piśmie akademickim (e.g., i.e., cf., ibid.).

Tekst ma charakter poradnikowy. Opisuje najczęstszą polską praktykę; w razie różnic pierwszeństwo ma instrukcja uczelni, wydawnictwa lub czasopisma.

CC BY-NC 4.0 · zadruzynski.com/zrodla-anglojezyczne-w-polskiej-pracy/

Źródła i dalsza lektura

[1] Stanisławska-Kloc, S. (2009). Zasady wykorzystywania cudzych utworów: prawo autorskie i dobre obyczaje (etyka cytatu). *Diametros*, 19, 160–184. https://diametros.uj.edu.pl/diametros/article/download/338/312/648 [dostęp: 21.11.2026]

[2] Ustawa z dnia 4 lutego 1994 r. o prawie autorskim i prawach pokrewnych (t.j. Dz.U. z 2025 r. poz. 24), art. 2, 29 i 34. https://eli.gov.pl/api/acts/DU/2025/24/text/U/D20250024Lj.pdf [dostęp: 21.11.2026]

[3] Jerome, J.K. (1889). *Three Men in a Boat (To Say Nothing of the Dog)* [e-book, Project Gutenberg nr 308]. https://www.gutenberg.org/ebooks/308 [dostęp: 21.11.2026]

[4] Antczak, M. (2019). *Bibliografia załącznikowa* [prezentacja]. Katedra Informatologii i Bibliologii Uniwersytetu Łódzkiego. https://www.kiib.uni.lodz.pl/fileadmin/Wydzialy/Wydzial_Filologiczny/Jednostki/KATEDRA_INFORMATOLOGII_I_BIBLIOLOGII/bibliografia-załącznikowa-2019_3_.pdf [dostęp: 21.11.2026]

[5] Wydział Prawa, Administracji i Ekonomii Uniwersytetu Wrocławskiego (b.d.). *Przypisy* [materiał dla studentów]. https://prawo.uni.wroc.pl/sites/default/files/students-resources/4_Przypisy.pdf [dostęp: 21.11.2026]

[6] American Psychological Association (b.d.). *Publication Manual of the American Psychological Association, Seventh Edition*. https://apastyle.apa.org/manual/index [dostęp: 21.11.2026]

[7] Biblioteka Uniwersytetu Gdańskiego (2012). *Przypisy bibliograficzne* [materiał informacyjny]. https://dat.bg.ug.edu.pl/bugnew/images/stories/pdf/przyp.bibliogr_2012.pdf [dostęp: 21.11.2026]

[8] Lone Star College Libraries (b.d.). *APA 7th edition: Books* [przykład opisu audiobooka: Cain, S. (2012), *Quiet*, czyta K. Mazur, Random House Audio]. https://cflibguides.lonestar.edu/apa/books [dostęp: 21.11.2026]

[9] Rada Języka Polskiego przy Prezydium PAN (2024). *Zasady pisowni i interpunkcji polskiej* (§ 16 Wielokropek, § 19 Nawias, § 20 Cudzysłów). Warszawa. https://rjp.pan.pl/app/uploads/2026/02/2_zalacznik-do-komunikatu-Zasady-pisowni-07-10-2024.pdf [dostęp: 21.11.2026]

[10] Imperial College London Library (b.d.). *Citing using the Harvard style*. https://www.imperial.ac.uk/admin-services/library/learning-support/reference-management/harvard-style/citing/ [dostęp: 21.11.2026]

[11] King's University College at Western University (b.d.). *APA Citation Basics*. https://www.kings.uwo.ca/kings/assets/File/academics/ml/writePlace/documentation/APA-Citation-Basics.pdf [dostęp: 21.11.2026]

[12] Instytut Dziennikarstwa i Komunikacji Społecznej Uniwersytetu Wrocławskiego (2024). *Instrukcja dla autorów prac dyplomowych*. https://idiks.uwr.edu.pl/wp-content/uploads/sites/576/2024/12/Instrukcja-dla-autorow-prac-dyplomowch.pdf [dostęp: 21.11.2026]

[13] Instytut Anglistyki Uniwersytetu Łódzkiego (2020). *Wymogi dotyczące prac dyplomowych* (zakłady językoznawcze). https://www.anglistyka.uni.lodz.pl/fileadmin/Wydzialy/Wydzial_Filologiczny/Jednostki/INSTYTUT_ANGLISTYKI/Wymogi-dotyczace-prac-dyplomowych_-IA_zaklady-językoznawcze_March-2020.pdf [dostęp: 21.11.2026]

[14] Wineburg, S., McGrew, S. (2019). Lateral reading and the nature of expertise: Reading less and learning more when evaluating digital information. *Teachers College Record*, 121(11), 1–40. https://doi.org/10.1177/016146811912101102 [dostęp: 21.11.2026]

[15] Walters, W.H., Wilder, E.I. (2023). Fabrication and errors in the bibliographic citations generated by ChatGPT. *Scientific Reports*, 13, 14045. https://doi.org/10.1038/s41598-023-41032-5 [dostęp: 21.11.2026]

LICENCJA

© 2026 Igor Zadrużyński. Ten tekst jest udostępniony na licencji Creative Commons Uznanie autorstwa – Użycie niekomercyjne 4.0 Międzynarodowe (CC BY-NC 4.0). Możesz go kopiować, rozpowszechniać i przerabiać w celach niekomercyjnych pod warunkiem, że podasz autora i adres źródła, dołączysz link do licencji i zaznaczysz, czy wprowadzono zmiany. Przykład poprawnego oznaczenia:

Igor Zadrużyński, *Źródła anglojęzyczne w polskiej pracy. Jak cytować, tłumaczyć i opisywać angielskie książki, artykuły i strony*, zadruzynski.com, https://zadruzynski.com/zrodla-anglojezyczne-w-polskiej-pracy/, licencja CC BY-NC 4.0

Licencja nie obejmuje cytatów, ilustracji ani innych materiałów pochodzących od innych autorów — obowiązują dla nich ich własne zasady.

Ilustracje, przy których nie podano innego źródła, zostały wygenerowane z pomocą AI.

zadruzynski.com